

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра маркетингу

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

підготовки бакалавра
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 051 Економіка
освітньо-професійної програми Аналітична економіка

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ підготовки бакалавра у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка, за освітньою програмою Аналітична економіка

Розробник: Милько І.П., доцент кафедри маркетингу, к.е.н.

Гарант освітньо-професійної програми



Алла СУР'ЯК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри маркетингу

протокол № 1 від 8.09. 2023 р.

Завідувач кафедри



Тетяна САК

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка Аналітична економіка Перший (Бакалавр)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90 /3		Рік навчання 2023 / 2024
		Семестр 2
		Лекції 22 год.
		Практичні 20 год.
		Самостійна робота 40 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 18 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	
Сторінка курсу в MOODLE		

II. Інформація про викладача

Милько Інна Петрівна – к.е.н., доцент, доцент кафедри маркетингу.

Контактна інформація – 0506691504 mylko.inna@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1.Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Економіка праці і соціально-трудові відносини» відображає закономірності та способи раціонального формування, використання, відтворення і розвитку людських ресурсів, організації та стимулювання ефективної трудової діяльності працюючих з метою максимального задоволення їх матеріальних та духовних потреб. Соціально-трудові відносини представляють систему відносин між окремими людьми, соціальними групами у сфері матеріального та нематеріального виробництва з точки зору використання робочої сили.

2. Метою даного освітнього компонента є формування у здобувачів системи теоретичних і практичних знань з питань функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин у суспільстві, доходів населення та оплати праці, стимулювання оптимального використання людських ресурсів, підвищення продуктивності праці.

Основними завданнями освітнього компонента є: ознайомлення здобувачів освіти з відповідними поняттями та категоріями економіки праці та соціально-трудових відносин; відпрацювання практичних навичок управління людськими ресурсами на макро- та мікрорівнях та регулювання відносин у соціально-трудовій сфері; формування професійних здібностей у майбутніх фахівців щодо аналізу та планування праці на підприємствах.

3. Результати навчання (Компетентності)

Компетентності, яких здобувач освіти набуває в результаті вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

Програмні результати навчання

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

4. Освітня карта освітнього компонента

Таблиця 2

Назва змістовних модулів і тем	Формування компетентностей та програмних результатів навчання			Кількість годин					Форма контролю/ Бали
	ЗК	ФК	ПРН	Усього	У тому числі				
					лек-ції	прак-тичні	конс-уль-тації	самост-ійна робота	
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти ринку праці та соціально-трудових відносин									
Тема 1. Населення і трудові ресурси суспільства	ЗК8	СК7 СК10	ПРН 13 ПРН 19	8	2	2		4	ДС, П, Р, Е, Т, О / 10
Тема 2. Система соціально-трудових відносин	ЗК8	СК10	ПРН 13 ПРН 19	7	2		1	4	ДС, П, Р, Е, Т, О / 10
Тема 3. Ринок праці	ЗК8	СК10	ПРН 13 ПРН 19	9	2	2	1	4	ДС, П, Р, Е, Т, О / 10
Тема 4. Зайнятість населення та безробіття	ЗК8	СК7 СК10	ПРН 13 ПРН 19	9	2	2	1	4	ДС, П, Р, Е, Т, О / 10
Тема 5. Моніторинг ринку праці	ЗК7 ЗК8	СК7 СК10	ПРН 13 ПРН 19	9	2	2	1	4	П, Р, Е, Т, О / 10
Разом за модулем 1				42	10	8	4	20	max 50 балів
Змістовий модуль 2. Пактичні аспекти економіки праці та соціально-трудових відносин									
Тема 6. Система управління персоналом	ЗК7 ЗК8	СК10	ПРН 13 ПРН 19	9	2	2	1	4	ДС, П, РЗ/К, Р, Е, Т, О / 10
Тема 7. Організація праці	ЗК8	СК10	ПРН 13 ПРН 19	8	2	2		4	П, РЗ/К, Р, Е, Т, О / 10
Тема 8. Нормування праці	ЗК8	СК10	ПРН 13 ПРН 19	9	2	2	1	4	П, РЗ/К, Р, Е, Т, О / 10
Тема 9. Продуктивність праці	ЗК8	СК10	ПРН 13 ПРН 19	9	2	2	1	4	П, РЗ/К, Р, Е, Т, О / 10
Тема 10. Оплата праці на підприємстві	ЗК7 ЗК8	СК7 СК10	ПРН 13 ПРН 19	13	4	4	1	4	ДС, П, РЗ/К, Р, Е, Т, О / 10
Разом за модулем 2				48	12	12	4	20	max 50 балів
Всього годин / Балів				90	22	20	8	40	max 100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, П – презентація роботи; Т – тестові завдання; Р – реферат, Е – есе, О – опитування

Види навчальної діяльності, форми і методи навчання розміщені на платформі дистанційного навчання Moodle за посиланням [відеусне](#).

5.Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота з освітнього компонента передбачає: підготовку до аудиторних (практичних) занять; опрацювання лекційного матеріалу; підготовку до усіх видів контролю.

Таблиця 3

Перелік питань, які виносяться на самостійне опрацювання

№	Назва теми	Питання, які виносяться на самостійне опрацювання	К-ть год
1	Тема 1. Населення і трудові ресурси суспільства	1.Аналіз зміни трудового потенціалу в Україні у останні роки. 2.Баланс трудових ресурсів та його структура. 3.Джерела поповнення трудових ресурсів.	5
2	Тема 2. Система соціально-трудова відносин	1.Напрями розвитку соціальної політики України. 2.Адресні програми допомоги соціально незахищеним верствам населення. 3.Соціальні гарантії працевдатного населення.	5
3	Тема 3. Ринок праці	1.Гнучкий та жорсткий ринок праці. 2.Характеристика Закону України «Про колективні договори, угоди» та колективно-договірна система у практиці функціонування ринку праці. 3.Ефект масштабу та ефект заміщення на ринку праці.	6
4	Тема 4. Зайнятість населення та безробіття	1.Закордонний досвід регулювання зайнятості. 2.Причини безробіття в Україні. 3.Приклади економічних та соціальних наслідків безробіття в Україні	6
5	Тема 5. Моніторинг ринку праці	1.Завдання та програми соціологічного дослідження. 2.Функції соціологічних досліджень 3.Специфіка дослідження проблем трудового колективу.	6
6	Тема 6. Система управління персоналом	1.Характеристика теорії людського капіталу. 2.Закордонний досвід фінансування освіти. Державний освітній кредит. 3.Пояснити сутність поняття «економіка розуму», «економіка знань».	6
7	Тема 7. Організація праці	1.Вимоги до організації робочого місця маркетолога. 2.Державна система охорони праці в Україні. 3.Сутність ефективності заходів з НОП.	6
8	Тема 8. Нормування праці	1.Зміст понять «норма» та «норматив». 2.Методи нормування трудових процесів для маркетологів. 3.Коефіцієнт використання робочого часу. Можливості застосування його у маркетинговій діяльності.	6
9	Тема 9. Продуктивність праці	1.Суть та соціально-економічне значення продуктивності праці. 2.Сутність понять виробіток та трудомісткість у сфері маркетингової діяльності. 3.Етапи програми управління продуктивністю праці на підприємстві.	6
10	Тема 10. Оплата праці на підприємстві	1.Функції заробітної плати. 2.Основні положення Закону України «Про оплату праці». 3.Роль мінімальної заробітної плати у соціально-трудова відносинах.	6
Разом			58

IV. Політика оцінювання

Оцінювання відбувається згідно Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти.

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час поновлення здобувача освіти на навчання до ВНУ імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»; за результатами навчання, здобутими з використанням елементів дуальної освіти; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або ОПП.

Під час вивчення освітнього компонента передбачена можливість визнання отриманої здобувачем неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10 % від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні це не більше ніж 6 кредитів.

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом освітнього компонента.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, визнаються шляхом валідації та відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика викладача щодо здобувача освіти ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Про відсутність з поважних причин здобувачі освіти зобов'язані доводити до відома викладача заздалегідь. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Через об'єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням системи Moodle, Office 365 (Teams) за погодженням із керівником курсу.

Під час вивчення освітнього компонента при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме:

- за роботу на практичних заняттях;
- за виконання завдання самостійної роботи.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf).

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;
- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів;
- перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів;
- подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

Політика щодо академічної доброчесності.

Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.2020 р. <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. Письмові роботи, які виконуватимуться з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-2 бали). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, який передбачає оцінювання засвоєного здобувачами навчального матеріалу з освітнього компонента, на підставі результатів поточного контролю.

Залік виставляється за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом освітнього компонента. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку записується у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100.

Залік під час ліквідації академічної заборгованості викладач виставляє за результатами виконання завдань в письмовій формі (максимум 100 балів, з них 2 бали за кожне з тестових завдань).

Перелік теоретичних питань до заліку

1. Населення як суб'єкт соціально-економічних відносин.
2. Відтворення населення, його природній та механічний рух.
3. Структура і розміщення населення України.

4. Поняття працездатності населення, трудових ресурсів, трудового потенціалу та економічно активного населення.
5. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів, їх стан та структура.
6. Баланс трудових ресурсів.
7. Показники, умови та чинники підвищення ефективності використання трудових ресурсів.
8. Характеристика та форми соціально-трудових відносин.
9. Організаційні аспекти механізму функціонування системи соціально-трудових відносин.
10. Формування і розвиток соціально-трудових відносин у суспільстві.
11. Соціальне партнерство.
12. Колективно-договірне регулювання.
13. Поняття соціальної політики.
14. Напрями розвитку соціальної політики в Україні.
15. Поняття та принципи побудови соціального захисту населення.
16. Елементи соціального захисту населення України.
17. Механізми соціального захисту. Державні соціальні гарантії.
18. Особливості та напрями діяльності МОП.
19. Сутність ринку праці, функції та класифікація.
20. Інклюзивний ринок праці.
21. Зовнішній та внутрішній ринок праці.
22. Інфраструктура ринку праці.
23. Сегментація ринку праці.
24. Попит, пропозиція, ціна на ринку праці.
25. Державне регулювання ринку праці в Україні.
26. Зайнятість як елемент соціально-економічної політики.
27. Теорії зайнятості.
28. Види та форми зайнятості населення.
29. Проблеми зайнятості в Україні.
30. Державне регулювання зайнятості населення.
31. Сутність, види та показники безробіття.
32. Роль служби зайнятості.
33. Міжнародний досвід регулювання зайнятості населення.
34. Склад і структура персоналу підприємства.
35. Система професійного відбору та її елементи.
36. Прийом (набір) на роботу.
37. Підбір та відбір персоналу.
38. Критерії відбору персоналу.
39. Поняття «якість робочої сили», зростання вимог до її якості робочої сили.
40. Освіта, професійна підготовка та перепідготовка у інфраструктурі інку праці.
41. Поняття організації праці, характер і зміст праці у сучасному виробництві.
42. Основні напрями та принципи НОП.
43. Показники економічної ефективності по впровадженню НОП.
44. Сутність процесів суспільного поділу та кооперації праці, їх взаємозв'язок та взаємозалежність.
45. Поняття робочого місця та робочої зони. Їх особливості для здійснення маркетингової діяльності.
46. Режим праці та режим відпочинку. Їх специфіка для здійснення маркетингової діяльності.
47. Сутність технологічної операції, трудового руху, трудової дії, трудового прийому.
48. Дисципліна праці та методи її зміцнення.
49. Умови праці та чинники їх формування.

50. Державна система охорони праці в Україні.
51. Суть і значення нормування праці.
52. Класифікація витрат робочого часу.
53. Фотографія робочого дня.
54. Призначення та види хронометражу.
55. Фотохронометраж.
56. Система нормативів та норм праці.
57. Сутність ефективності праці.
58. Показники та методи вимірювання продуктивності праці.
59. Чинники та резерви підвищення продуктивності праці.
60. Програми управління продуктивністю праці на підприємстві.
61. Сутність, функції та принципи організації ЗП.
62. Структура ЗП.
63. Елементи організації оплати праці.
64. Джерела формування ЗП.
65. Форми і системи ЗП.
66. Тарифна система ОП.
67. Форми матеріального заохочення працівників у сучасних умовах.
68. Сучасні системи ОП. Рекомендації для працівників маркетингової сфери.
69. Мінімальна ЗП, критерії та межа мало забезпечення.
70. Моніторинг соціально-трудової сфери.
71. Специфіка дослідження проблем трудової організації у ринкових умовах.
72. Сутність, мета, завдання соціологічних досліджень у сфері праці.
73. Методологія дослідження ринку праці.
74. Методи збору інформації у дослідженні ринку праці.
75. Конвенції та рекомендації МОП та їх роль у захисті прав працівників.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Акулов М. Г., Драбаніч А. В., Євась Т. В., Жукова О. А. Економіка праці і соціально-трудові відносини : Навч. пос. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ. К. : ЦУЛ, 2019. 328с.
2. Ільїч Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с.
3. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
4. Надрага В. І., Пекін А. Ю. Економіка праці та мотивація трудової діяльності : підручник. Київ : ІПК ДСЗУ, 2020. 518 с.
5. Семикіна М.В., Бугаєва М.В., Запірченко Л.Д. та ін. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум. Навч. посібник / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Семикіної М.В. Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2020. 228 с.

Додаткова література

1. Азьмук Н. А. Трансформація зайнятості при переході до цифрової економіки: глобальні виклики та стратегії адаптації : монографія. Київ : Знання, 2019. 335 с.
2. Маслов А. О. Інформаційно-знаннява економіка: підручник. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2021. 559 с.
3. Милько І.П. Мотивація персоналу [Електронне видання]. Методичні вказівки до самостійної роботи. Луцьк: СЛУ імені Лесі Українки, 2020. 69 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/334784634.pdf>
4. Милько І.П. Сутність мотивації персоналу підприємства. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: *тези доповідей XXX міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2022, 19-21 жовтня 2022 р.* / за ред. проф. Сокола Є.І. Харків: НТУ «ХПІ». 1107 с. С. 561
5. Милько І.П., Дунас М.В. Мотиваційний механізм в системі менеджменту персоналу підприємства. *Матеріали XVI Міжн. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»* (17 травня 2022 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. С. 209-211.
6. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. 376 с.
7. Цевух Ю. О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України : навч.-метод. посіб. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 138 с.
8. Mylko I., Shubalyi O., Liashenko O., Rud N., Shubala I., Mykhalchynets N. Economic activity of the rural population: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development* Vol. 22, Issue 4, 2022. pp. 677-684. URL: https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.22_4/Art72.pdf
9. Mylko I., Begun S., Buniak N., Kolenda N., Ovchynnikova O., Nahornova O. Forecasting regional migration flows. *Proceedings of the 2020 10th International Conference on Advanced computer information technologies ASIT'2020*. Deggendorf, Germany, 2020. pp. 165-170. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/document/9208837>. DOI: 10.1109/ASIT49673.2020.9208837 (наукометрична база **Scopus**).

Інтернет-ресурси

1. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>
2. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Державної служби зайнятості. URL: <http://www.dcz.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: www.mlsp.gov.ua
7. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>.
8. Official site of European statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
9. Official site of International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>.
10. Official site of United Nations Development. URL: <http://hdr.undp.org>.